

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова Вченої Ради ХНТУ

Ректор

Ю.М. Бардачов

ПРОГРАМА

вступного іспиту до аспірантури

зі спеціальності 073 «Менеджмент» галузі знань 07 «Управління та адміністрування»

СХВАЛЕНО

Вченою Радою ХНТУ

протокол № 6

від «27» січня 2017р.

Херсон – 2017

Програма вступного іспиту до аспірантури зі спеціальності 073 Менеджмент галузі знань 07 Управління та адміністрування / Н.С. Миколайчук, Г.Г. Савіна, В.В. Шукліна – Херсон: Херсонський національний технічний університет, 2017. – 14 с.

Розробники:

**Гарант освітньої програми
(керівник проектної групи):**

професор кафедри економіки
і підприємництва
Херсонського національного
технічного університету,
д.е.н., доцент

Миколайчук Наталія Сергіївна

Члени проектної групи:

проректор з наукової роботи
Херсонського національного
технічного університету,
завідувач кафедри
менеджменту та маркетингу
Херсонського національного
технічного університету,
д.е.н., професор

Савіна Галина Григорівна

доцент кафедри
менеджменту та маркетингу
Херсонського національного
технічного університету,
к.е.н., доцент

Шукліна Вікторія Вікторівна

Програма затверджена на засіданні кафедри менеджменту та маркетингу

Протокол №3 від 06.12.2016 р.

Завідувач кафедри

Савіна Галина Григорівна

Гарант освітньо-наукової програми
спеціальності 073 Менеджмент

Миколайчук Наталія Сергіївна

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Метою вступних випробувань є встановлення рівня знань та умінь осіб, які виявили бажання навчатися в аспірантурі за спеціальністю 073 Менеджмент, виявлення схильності до самостійного ведення науково-дослідницької та пошуково-аналітичної роботи.

До випробувань допускаються особи, що мають ступінь магістра або освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста за спорідненими спеціальностями «Маркетинг», «Економіка підприємства (за видами економічної діяльності)», «Управління персоналом та економіка праці», а також особи, що здобули ступінь магістра або освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста за іншою спеціальністю. На програму може вступити особа, що має диплом магістра або спеціаліста за спеціальностями «Бізнес-адміністрування», «Менеджмент зовнішньої економічної діяльності», «Менеджмент інноваційної діяльності» «Логістика», «Управління інноваційною діяльністю», «Управління проектами» та «Адміністративний менеджмент» та інші.

Програма вступного іспиту до аспірантури зі спеціальності 073 Менеджмент є науково-методичним документом, який забезпечує комплексний підхід при оцінюванні рівня теоретичної та практичної підготовки осіб, що вступають до аспірантури, для здійснення наукових досліджень за даною спеціальністю.

Програма відображає особливості сучасного етапу розвитку економіки України і передбачає викладення певного кола питань щодо здійснення управління підприємствами та організаціями. Програма вступного екзамену включає питання, що стосуються еволюції розвитку управління, менеджменту окремих сфер діяльності підприємства, моніторингу та оцінки ефективності його діяльності.

Завдання вступного випробування складено з метою виявлення компетентностей (знань, вмінь, навичок) (табл. 1), якими володіє кандидат на вступ до аспірантури для підготовки на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти з метою здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 «Менеджмент».

Під час підготовки до вступного випробування рекомендується користуватися літературою, список якої наведено наприкінці комплексу матеріалів.

Таблиця 1

Основні компетентності за спеціальністю 073 «Менеджмент»

Компетентності
Загальні:
<ul style="list-style-type: none"> - здатність до застосування фундаментальних знань в практичних ситуаціях, розуміння предметної області і професії; - здатність проведення досліджень на відповідному рівні та приймати обґрунтовані рішення; - здатність до креативності, генерування ідей та адаптації дій в новій ситуації з виявленням й вирішенням проблеми; - здатність до абстрактного мислення, аналізу, синтезу та встановлення взаємозв'язків між явищами та процесами
Спеціальні (професійні, фахові):
<ul style="list-style-type: none"> - здатність щодо визначення ресурсного забезпечення управлінської діяльності підприємства; - здатність здійснювати процедури прийняття ефективних управлінських рішень на різних рівнях управління; - здатність обґрунтовувати управлінські рішення з використанням інструментарію менеджменту; - здатність формувати на підприємстві управлінську політику, націлену на досягнення цілей; - здатність щодо діагностики управління підприємством та оцінки її ефективності; - управляти змінами; - здатність управляти компанією в міжнародному контексті шляхом планування і контролю, ґрунтуючись на принципах етики і соціальної відповідальності і застосовуючи адекватні концепції, методи та інструменти; - здатність критично осмислювати критерії вибору оптимальної стратегії розвитку організації.

Під час проведення вступних випробувань на навчання в аспірантурі екзаменаційна комісія визначає ступінь готовності вступника до опанування програмного матеріалу.

ЗМІСТОВА ПРОГРАМА ВСТУПНИХ ІСПИТІВ

Тема 1. Поняття та сутність менеджменту

Поняття «менеджмент» і необхідність управління організаціями. Менеджмент як вид професійної діяльності. Еволюція управлінської думки. Определения основных понятий менеджмент. Развитие представлений о менеджменте. Структура современного менеджмента. Основные функции менеджмента. Основные понятия теории управления. Многокритериальность реальных задач управления. Об оптимальном управлении экономическими системами. Организационные структуры и механизмы управления. Инструменты менеджмента.

Тема 2. Прийняття управлінських рішень

Пример задачи принятия решения. Основные понятия теории принятия решений. Голосование - один из методов экспертных оценок. Простые методы принятия решений. Декомпозиция задач принятия решения. Принятие решений в условиях инфляции. Современный этап развития теории принятия решений. Методи обґрунтування управлінських рішень.

Тема 3. Планування в організації

Сутність планування як функції управління. Мета і зміст процесу планування. Підфункції планування. Основні етапи процесу планування та типи планів в організації. Цілі управлінського планування. Механізм управління за цілями та визначити його сильні та слабкі сторони. Поняття «стратегія» і визначити основні елементи та рівні стратегії. Зміст етапів процесу формування стратегії. Методологія використання найбільш поширених інструментів вибору загальнокорпоративної стратегії та стратегії бізнесу. Типи планів впровадження стратегії та ідентифікувати їх особливості. Вплив основних ситуаційних факторів на вибір типу планів. Стратегічне планування.

Тема 4. Організація як функція управління

Сутність та зміст функції організації. Основи теорії організації. Основи організаційного проектування. Положення класичної теорії організації, поведінкового та ситуаційного підходів в теорії організації. Складові процесу організаційної діяльності. Механізми управління. Інструменти менеджменту. Системна модель управління організацією. Типи організаційних структур. Ситуаційні фактори впливу на параметри організаційної структури. Сутність організаційних змін. Фактори, які заважають організаційним змінам. Стратегії подолання опору організаційним змінам.

Тема 5. Мотивація. Природа процесу мотивації. Взаємозв'язки між ключовими параметрами моделі процесу мотивації. змістовних теорій мотивації, визначити їх сильні та слабкі сторони. Основні процесні теорії мотивації, визначити їх переваги та недоліки. Теорії мотивації у практичній діяльності менеджера.

Тема 6. Управлінський контроль. Сутність та місце контролю в системі управління організацією. Модель процесу контролю. Види управлінського контролю, їх сильні та слабкі сторони. Вимоги до побудови ефективної системи контролю. Причини опору контролю та визначити методи їх подолання. Типи управлінського контролю. Сутність основних інструментів фінансового контролю діяльності організації. Процес розробки бюджетів. Основні інструменти операційного контролю в організації. Модель, проблеми та засоби контролю поведінки робітників в організації.

Тема 7. Лідерство. Природа лідирування та відмінність між категоріями «повноваження», «вплив», «влада» та «лідирування». Поняття і сутність лідерства. Поведінкові теорії лідерства. Причини виникнення різних підходів до вивчення лідирування. Підходи до вивчення лідирування. Зміст основних теорій лідирування. Фактори впливу на вибір стилю керування. Практичне значення теорій лідирування.

Тема 8. Комунікації в системі управління організацією. Сутність комунікації та її роль в управлінні. Модель процесу комунікації в організації. Методи міжособових та організаційних комунікацій, визначити їх переваги та недоліки. Основні проблеми управління комунікаційними процесами в організації. Можливості удосконалення комунікаційних процесів в організації.

Тема 9. Ефективність управління. Зміст категорії «ефективність управління». Концепції визначення ефективності управління організацією. Підходи до оцінки ефективності управління. Система показників ефективності управління. Напрямки підвищення ефективності управлінської праці.

ЗАПИТАННЯ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 073 «МЕНЕДЖМЕНТ»

1. Види влади і впливу в управлінні персоналом.
2. Визначення змісту поняття «управління». Рівні управління та управлінські функції.
3. Виникнення та розвиток управління як самостійного виду діяльності.
4. Взаємозв'язок між ефективністю організаційної структури підприємства та ефективністю управління.
5. Еволюція управління як науки. Сучасна парадигма менеджменту українського бізнесу.
6. Економічні методи управління.
7. Етичні принципи у діяльності менеджера? Як знайти баланс між завданням максимізації прибутку і намаганням додержуватися певних етичних принципів?
8. Зміст базових понять сфери розвитку інформаційних ресурсів підприємства.
9. Зміст маркетингу як філософії управління бізнесом та інструменту реалізації ринкової поведінки підприємства.
10. Зміст методів прийняття управлінських рішень.
11. Зміст мотиваційної теорії очікувань В. Врума. Що, згідно до неї, має робити менеджер для забезпечення високої вмотивованості співробітників?
12. Зміст поняття «ефективність управління». Критерії оцінки ефективності управління.
13. Зміст стадій життєвого циклу організації. Які чинники зумовлюють зміну стадії життєвого циклу?
14. Зміст стратегічного і тактичного планування на підприємстві.
15. Зміст функції планування в організації.
16. Зміст, структура і переваги збалансованої системи показників. Чи слід додержуватися певних принципів при її побудові?
17. Зовнішнє середовище підприємства, його елементи та підсистеми.
18. Інвестиційна діяльність підприємства.
19. Інноваційний розвиток підприємства.
20. Інтуїтивний та раціональний способи прийняття рішень.
21. Інформаційне забезпечення діяльності підприємства.
22. Керівництво та лідерство: поняття та стилі.
23. Ключові елементи інформаційної економіки.
24. Ключові постулати представників школи наукового управління. Проведіть їх критичний аналіз з сучасної перспективи.
25. Ключові проблеми у сфері управлінських комунікацій українських підприємств.
26. Конкурентоспроможність підприємства. Необхідність управління конкурентоспроможністю підприємства у ринкових умовах.
27. Маркетингова діяльність на підприємстві.

28. Менеджмент є наукою або ж мистецтвом? Основна відмінність між управлінням та менеджментом.

29. Методи визначення ефективності менеджменту сучасного підприємства.

30. Методи оцінки якості управлінських рішень.

31. Методи прийняття управлінських рішень в умовах визначеності, ризику і невизначеності.

32. Механістичний і органістичний підходи до побудови структури організації.

33. Моделі мотивації персоналу різних шкіл менеджменту.

34. Моніторинг і діагностика діяльності підприємства.

35. Напрями підвищення ефективності комунікацій на підприємстві.

36. Опишіть цикл (процес) контролю в організації.

37. Організаційні комунікації, шляхи їх удосконалення в організації.

38. Організаційні структури управління: поняття та типи.

39. Організація взаємодії та повноваження в процесі управління.

40. Організація як соціальне утворення.

41. Основні змінні в організації, які слід враховувати керівництву.

42. Основні змістовні теорії мотивації: теорія А. Маслоу, теорія К. Альдерфера і теорія Ф. Герцберга.

43. Основні моделі внутрішнього середовища підприємства.

44. Основні принципи управління підприємством.

45. Основні стейкхолдери ділової організації. Опишіть їхні інтереси (цілі) при взаємодії з організацією?

46. Основні стилі керівництва. Чи існує стиль керівництва, який найкращим чином підходить до всіх управлінських ситуацій?

47. Основні фактори та шляхи підвищення ефективності діяльності підприємства.

48. Особливості стратегічного планування в управлінні сучасними підприємствами в Україні та закордоном.

49. Охарактеризуйте здобутки школи людських відносин (Е. Мейо, М. Фоллет) і наведіть приклади їх використання в сучасній теорії і практиці

50. Охарактеризуйте і порівняйте основні теорії лідерства.

51. Оцінка та мотивація персоналу підприємства.

52. Перешкоди ефективного здійснення стратегічного і тактичного планування на вітчизняних підприємствах?

53. Підприємство як суб'єкт господарювання. Види підприємств в Україні.

54. Поняття про функції управління, загальні та конкретні функції.

55. Порівняльна характеристика американської, японської і європейської моделей менеджменту. Чи можуть вони бути використані українськими підприємствами?

56. Порівняльна характеристика менеджера та лідера.

57. Порівняльна характеристика менеджера та підприємця. Чи повинен хороший менеджер мати підприємницькі здібності?

58. Порівняльна характеристика системного і ситуаційного підходів у менеджменті.
59. Принципи і методи управління підприємством.
60. Принципи планування в організації. Чи є вони універсальними для кожної організації в будь-якій ситуації?
61. Процедура розробки цілей організації.
62. Розкрийте роль ціле покладання в управлінні організацією. Чиї інтереси мають бути враховані при розробці цілей підприємства?
63. Роль ділової етики в управлінні організацією.
64. Роль інформації в процесі прийняття управлінських рішень.
65. Системи міжнародних стандартів як джерело якісних індикаторів результативності.
66. Соціальні показники ефективності управління підприємством.
67. Сутність інформаційної революції і бізнесу інформації.
68. Сучасні тенденції науково-технічного й інноваційного розвитку підприємства.
69. Теорія прийняття управлінських рішень. Чинники, що впливають на процес прийняття управлінських рішень.
70. Типові для українських підприємств чинники організаційної культури, що негативно впливають на їх продуктивність і прибутковість.
71. Управління конфліктами в організації.
72. Управління персоналом: зміст та методи.
73. Формування та розвиток персоналу підприємства.
74. Характеристика функцій планування і контролю в менеджменті. Чи є між ними якийсь зв'язок?
75. Чи є гроші єдиним універсальним засобом мотивації працівників? Обґрунтуйте вашу відповідь.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ

Конкурсний відбір при прийомі на навчання в аспірантуру проводиться шляхом проведення вступних випробувань з дисциплін за спеціальністю відповідно до програм вступних випробувань.

Вступне випробування має на меті встановити відповідність рівня знань та практичної підготовки вступників до вирішення науково-дослідних, науково-педагогічних та управлінських професійних завдань в галузі управління за спеціальністю 073 «Менеджмент».

В процесі екзамену комісія повинна оцінити:

- Системність мислення, вміння пов'язувати окремі проблеми чи частини явища в єдине ціле.
- Вміння логічно та послідовно викладати свої думки.
- Обсяг знань з менеджменту.

Вступний іспит проводиться в письмовій формі.

Тривалість іспиту 2 години (120 хвилин)

Вступне випробування включає теоретичні запитання рівнозначної складності з дисциплін фахового спрямування.

Індивідуальне завдання містить 4 запитання з переліку, що наведено вище.

Вступник повинен надати розгорнуті відповіді на поставлені запитання.

Максимальна кількість балів складає 100 (до 25 балів за правильну відповідь на одне питання) за розподілом:

- 23-25 балів «відмінно» – вступник надав повну відповідь на запитання білету з наявністю необхідних схем, рисунків, чим виявив глибоке опанування змісту навчального матеріалу, володіння володіє понятійним апаратом, уміння логічно пов'язувати теорію з власними судженнями;
- 19-22 бали «добре» – має місце повне засвоєння вступником необхідного матеріалу, володіння понятійним апаратом, орієнтування у

вивченому матеріалі, використання знань для вирішення практичних завдань, але у змісті і формі відповіді трапляються окремі похибки;

- 15-18 балів «задовільно» – вступником продемонстровані знання і розуміння основних положень матеріалу, при цьому виклад його неповний і непослідовний; мають місце неточності у визначенні понять, при використанні знань для виконання практичних завдань виявлено нездатність доказово обґрунтовувати свої судження;

- 1-14 балів «незадовільно» – вступник має розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускає помилки у визначенні понять, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не може використовувати знання для практичного вирішення завдань.

Оцінювання знань вступників на вступних іспитах здійснюється за шкалою від 100 до 200 балів.

Перед початком вступного іспиту представники приймальної комісії проводять інструктаж щодо правил його проведення.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Андрушків Б.М., Кузьмін О.Є. Основи менеджменту. – Львів: Світ. – 1995. – 296 с.
2. Анисимов О.С. Новое управленческое мышление: сущность и пути формирования: переиздан. – Х. – 2011. – 322 с.
3. Василеко А.В. Менеджмент устойчивого развития предприятий / А.В. Василеко. – К.: КНТЕУ, 2005. – 189с.
4. Вольвач І.Ю., Фомішиної В.М. Адаптація інструментів управління зовнішньо-економічною діяльністю до євроінтеграційних процесів. Херсон: ХНТУ. – 2015. – 144с.
5. Виханский О.С. Менеджмент: Учебник, 3–е изд. –М.: Гардарика. – 1998. –528 с.
6. Гальчинський А.С. Основи економічних знань: Навч. посібник. Гальчинський А.С., Єщенко П.С., Палкін Ю.І . - К.: Вища школа. – 1998. – 544с.
7. Греймон Дж. К. мл., О’Делл К. Американський менеджмент на порозі ХХІ века: Пер. с англ / Авт. предисл. Б.З. Мильнер. – М.: Экономика, 1991. –319 с.
8. Данчева О.В., Швалб Ю.М. Практична психологія в управлінні та бізнесі. –К.: Лібра, 1999. –270 с.
9. Діденко В.М. Менеджмент: Підручник. – К.: Кондор.–2008 – 584 с.
10. Жигалов В.Т., Шимановська Л.М. Основи менеджменту і управлінської діяльності: Підручник. –К.: Вища школа, 1994. – 232 с.
11. Колот А.М. Мотивація, стимулювання й оцінка персоналу/ А.М.Колот. – К.: «Центр учбової літератури», 2007. – 287 с.
12. Кузьмін О.Є., Мельник О.Г. Теоретичні та прикладні засади менеджменту: Навчальний посібник. – Львів: Національний університет «Львівська політехніка» (Інформаційно-видавничий центр «ІНТЕЛЕКТ +» Інституту післядипломної освіти), «Інтелект-Захід», 2002. – 228 с.
13. Мескон М.Х., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента : Пер. с англ. –М.: Дело, 1992. –702 с.
14. Момот В.Є. Основи менеджменту: краткий конспект лекцій / В.Є. Момот. – Дніпропетровськ: ДУЕП, 2012. – 126 с.
15. Савіна Г.Г. Сучасний управлінський інструментарій ефективного функціонування підприємств Савіна Г.Г., Зайцева О.І, Шукліна В.В. та ін. Херсон, ПП Вишемирський В.С., 2013. – 235с.

16. Савіна Г.Г. Рушійні сили розвитку бізнесу в умовах ринкової взаємодії / Г.Г. Савіна, Р.М. Набока, С.Ю. Савін та ін. Херсон, ПП Вишемирський В.С., 2014. – 286с.

Додаткова література

1. Мочерний С.В. Основи підприємницької діяльності: навчальний посібник / С.В. Мочерний, О.А. Устенко, С.І. Чеботар. – К.: ВЦ «Академія», 2003. – 280 с.
2. Крикавський Є., Чухрай Н. Промисловий маркетинг: Підручник. 2-ге вид. – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2004. – 472 с.
3. Крикавський Є.В. Логістика. Основи теорії: Підручник. – Львів: Національний університет «львівська політехніка» (Інформаційно-видавничий центр «ІНТЕЛЕКТ+» Інституту післядипломної освіти), «Інтелект-Захід», 2004. – 416 с.
4. Практичний менеджмент. Методи і прийоми діяльності керівника / Авт. – уклад. М.Я. Сацков. – Д.: Сталкер, 1998. – 448 с.
5. Сацков Н.Я. Методи та прийоми діяльності менеджерів та бізнесменів. – К., 2003. – 199 с.
6. Управление – это наука и искусство: А. Файоль, Г. Емерсон, Ф. Тейлор, Г. Форд. – М.: Республика, 1992. – 175 с.
7. Уткин Э.А. Профессия – менеджер. – М.: Экономика. – 1992. – 176 с.
8. Файоль Анри, Эмерсон Генри. Управление – это наука и искусство / А. Файоль, Г. Эмерсон и др. – К.: Хрещатик, 1999. – 800 с.
9. Фельзер А.Б., Доброневський О.В. Техніка роботи керівника : Навч. посібник. – К.: Вища школа., 1993. – 383 с.
10. Хміль Ф.І. Менеджмент: Підручник. – К.: Вища шк. – 1995. – 351 с.
11. Шатун В.Т. Основи менеджменту: Навчальний посібник. – Миколаїв: МДГУ ім. Петра Могили, 2006. – 376 с.
12. Шарко М.В. Формирование инновационного потенциала предприятий Херсон: ФЛП Гринь Д.С., 2014. – 201 с.
13. Шегда А.В. Основы менеджмента: Учеб. пособие для высших учеб. завед. – К.: Знання, КОО, 1998. – 512 с.
14. Інновації: проблеми науки і практики: монографія / Н.І. Чухрай, В.С. Пономаренко, М.О. Кизима та ін. / Під заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Кизима М.О., д-ра екон. наук, проф. Пономаренко В.С. Х.: ФОП Павленко О.Г., 2011. – 276 с.
15. Олексів І.Б. Групи економічного впливу в системі управління підприємством: концепція і інструментарій їх відбору та узгодження

інтересів: монографія / І.Б. Олексів. – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2013. – 292 с.

16. Процесно-структурований менеджмент: методологія та інструментарій: монографія / О.Є. Кузьмін, І.В. Алексеев, О.Г. Мельник, Н.Я. Петришин та ін.; за ред. д.е.н., проф. О.Є. Кузьміна. – Львів: Видавництво «Растр-7», 2013. – 428 с.

17. Системи прийняття рішень в економіці та техніці: від теорії до практики: монографія / О.Є. Кузьмін, К.О. Дорошкевич, М.М. Вороновська, І.З. Салата та інші, за наук. ред. Савчук Л.М. – Павлоград: АРТ Синтез-Т, 2015. – 436 с.

18. Соболев С.М., Багацький В.М. Менеджмент: Навч. метод, посіб. для самост. вивч. дисц. -К.: КНЕУ, 2005.- 225 с.

19. Стратегічна діяльність підприємств: технології планування та побудова карт: монографія / О.Є. Кузьмін, Н.Я. Петришин, К.О. Дорошкевич. – Львів : Міські інформаційні системи, 2011. - 320 с.

20. Стратегія підприємства: адаптація організацій до впливу світових суспільно- економічних процесів: монографія / Наливайко А.П., Решетняк Т.І., Чухрай Н.І. та ін.. За ред. д-ра екон. наук, проф. А.П. Наливайка. – К: КНЕУ, 2013. – 454 с.

21. Сизоненко В.О. Сучасне підприємництво: підручник / В.О. Сизоненко. – К.: Знання-Прес, 2008. – 440 с.

22. Сиротенко С.Я. Економіка підприємства: практикум / С.Я. Сиротенко. – К.: КНТЕУ, 2007. – 108 с.

23. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ Л.Л. Вступ до філософії управління: Навчальний посібник. О.Г. Романовський, О.С. Пономарьов. – Харків, 2002.- 96 с.

24. Чухрай Н.І. Маркетинг інновацій: підручник / Н.І. Чухрай. - Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2011. - 256 с.

25. Шершньова З.Є. Стратегічне управління: Підручник. - 2-е вид., перероб. і допов. - К.: КНЕУ, 2004. - 699 с.